

wobec
metafizyki
filozofia – sztuka – film

antologia

pod redakcją
Urszuli Tes
i Andrzeja Gielarowskiego

Akademia Ignatianum
Wydawnictwo WAM

Kraków 2012

Wstęp

Kultura współczesna, spadkobierczyni nowożytnych mistrzów podejrzeń (Nietzsche, Marx, Freud) nie sprzyja refleksji metafizycznej. Zapowiedź kresu metafizyki, głoszona wielokrotnie od XIX wieku, wydaje się skutecznie spełniać w wielu wymiarach współczesności. Pytać więc o metafizykę w czasach dominacji myśli ostrożnej (według Vattimo „myśli słabej”) wydaje się zadaniem ryzykownym i narażonym na niepowodzenie. Metafizyka klasyczna zdaje się bowiem nie trafiać do współczesnego człowieka. Zarazem jednak nie ulega wątpliwości, że metafizyka, rozumiana inaczej niż w filozofii starożytnej, średniowiecznej czy nowożytnej, ma się dobrze, chociaż jej sens ulega znacznym przekształceniom. Potwierdzeniem tego przekonania jest prezentowany Czytelnikowi tom pt. *Wobec metafizyki. Filozofia–sztuka–film*. Kluczem do tekstów zamieszczonych w tej interdyscyplinarnej publikacji, poświęconej tak odmiennym dziedzinom ludzkiej twórczości, jest różnorodność — zarówno co do rozumienia terminu metafizyka, jak i co do doboru często nieoczekiwanych przykładów i kontekstów. Filozofowie, piszący o filmach, odkrywają bowiem nową przestrzeń dialogu między kinem a filozofią, zaś filmoznawcy, sięgający do refleksji filozoficznej, wskazują na pogłębione możliwości interpretacji dzieła filmowego.

Publikację otwierają teksty poświęcone teoretycznym kontekstom metafizyczności. Refleksja filozoficzna prezentowana w naszej publikacji ujmuje metafizykę z perspektywy, która pozwala na dotarcie do człowieka współczesnego. Jest to myślenie wyrastające z horyzontu współczesnych badań naukowych oraz z doświadczeń egzystencjalnych bliskich każdemu z nas. Wśród tekstów filmoznawczych znalazły się artykuły dotyczące niekwestionowanych arcydzieł, które jednak dopiero w perspektywie metafizyki, można na nowo odkryć. Autorzy chętnie sięgali również do najnowszych filmów, dotąd nieopisanych, stąd wiele interpretacji ma prawdziwie pionierski charakter. Wielu autorów w ciekawy sposób wykorzystuje konteksty malarstwa, dramatu,

teatru, literatury — wskazując na wielopłaszczyznowy dialog między różnymi dziedzinami sztuki. W tomie znalazły się również, podejmujące tytułowe zagadnienie, rozmowy: z Władysławem Podrazikiem, który jako jeden z niewielu współczesnych malarzy konsekwentnie eksploruje sferę duchowości; z Lechem Majewskim (zapis Lekcji Mistrzowskiej) i z Piotrem Dumatą — artystami, którzy podejmują metafizyczną refleksję o świecie w swoich dziełach filmowych.

Inspiracją do wydania obecnej publikacji była szósta edycja Festiwalu Filmu Filozoficznego poświęconego metafizyce, w ramach którego dokonana się także naukowa refleksja nad obecnością metafizyki we współczesnym świecie, tak w obszarze filozofii, jak i w sztuce filmowej. Marzena Dudziuk-Koluch i Sylwia Szczepańska-Horoszko — spiritus movens Festiwalu — zainicjowały także wydanie antologii *W stronę kina filozoficznego* (pod redakcją naukową Urszuli Tes, Kraków 2011), podejmującej problematykę związków filmu i filozofii, której niniejsza książka stanowi kontynuację.

Urszula Tes i Andrzej Gielarowski